

Ko e hā e me'a 'oku fiema'u ke u 'ilo kapau 'e tuli-'aupito 'eku tamá?

Fakamatala ma'ae mātu'á/tauhi'

Ko e hā 'a e tuli-'aupito?

Ko e tuli-'aupito ko e taimi ia 'oku tala ai 'e he puleakó mo e Talēkitá, Tataki Fakaakó ki ha tokotaha ako kuo pau ke mavahe mei he 'apiakó pea 'oua toe foki. Ko ha me'a mamafa 'a e tuli-'aupito. 'Oku totonu ke fai 'a e feinga kotoa pē ke poupu'i ho'o tamá kimu'a pea fai ha tu'utu'uni ke tuli-'aupito.

'E lava ke tuli-'aupito 'e he kau puleakó 'a e fānauakó 'i ha 'uhinga 'e ua:

- 'Oku fakahā'i 'e he fānauakó ha ngaahi 'ulungāanga fakahoha'a lahi mo e palani ke tokanga'i honau 'ulungāanga kuo 'ikai ngāue.
- 'Oku ta'u 17 pe motu'aange 'a e fānauakó pea kuo te'eki ai ke nau kau 'i ha ako.

'E fakakaukau'i 'e he kau puleakó 'a e founa kuo poupu'i ai 'e he 'apiakó 'a e ako ho'o tamá ke nau fakamatala'i 'enau ngaahi fiema'ú mo e puipuitu'á kimu'a pea nau toki tu'utu'uni ke tuli-'aupito.

Kimu'a pea hoko ha tuli-'aupito, 'e fetu'utaki atu 'a e puleakó kiate koe ke ke 'ilo'i 'oku nau fakakaukau ke tuli-'aupito ho'o tamá. Te nau 'oatu ha tohi fanongonongo 'o e ala tuli-'aupito pea fakaafe'i koe mo ho'o tamá ki ha fakataha ke 'oatu 'a e ngaahi 'uhinga mo talanoa ki he me'a 'e hoko kapau te nau tuli-'aupito ho'o tamá. Te ke lava 'o ha'u mo koe ha [taha poupu](#) ki he fakatahá. 'E lava 'e he tokotaha poupu' 'o 'oatu kiate koe mo/pe ko ho'o tamá ha poupu fakaeloto pe fakapotopoto.

Hili 'a e 'aho 'o e fanongonongo tohi', 'e 'i ai ha 'aho ako 'e fitu ke ke 'omi ai ha tali ki he 'apiakó mo ha ngaahi 'uhinga 'oku 'ikai totonu ai ke tuli-'aupito ho'o tamá. 'E ngāue'aki 'e he puleakó 'a e tali ko 'eni' ko ha kongā ia 'o e founa fai tu'utu'uni'.

Ko e hā e me'a 'e hoko kapau 'e tuli-'aupito 'eku tamá?

'E fai tu'utu'uni fakataha 'a e puleakó mo e Talēkitá, Tataki Fakaakó pe 'e tuli-'aupito ha tokotaha ako. 'I loto 'i he houa 'e 24 ki he tu'utu'uni ke tuli-'aupito ha tokotaha ako, kuo pau ke fakahā 'e he puleakó ki he tokotaha akó mo 'ene mātu'á pe tauhi' pea fakahā ki he Potungāue Ako 'a NSW.

Kapau 'oku si'i hifo he ta'u 17 ho'o tamá pea tuli-'aupito koe'uhi ko hono 'ulungāanga, kuo pau ke ma'u 'e he puleakó ha 'apiakó fo'ou pe feitu'u kehe ke hoko atu ai e akó 'i loto he 'aho ako 'e 15.

Kapau 'oku ta'u 17 pe motu'aange ho'o tamá, 'oku totonu ke ke kumi mo ho'o tamá ha ngaahi founa ke hoko atu ai e akó pe liliu ki he ngāue.

Ko e hā ha fakamatala te u lava 'o ma'u mei he 'apiakó?

Te ke lava 'o kole ki he 'apiakó ha fakamatala lahiange fekau'aki mo e me'a kuo hokó pea mo hono 'uhinga. 'Oku totonu ke fakamatala'i atu 'e he 'apiakó 'a e faka'uhinga 'i ha fa'ahinga tu'utu'uni, ko e hā e ngaahi ngāue 'e hokó mo e me'a ke fai kapau 'oku 'i ai ha'o palopalema.

'E lava nai ke u tangi 'i ha tuli-'aupito?

'Io, kapau 'oku ke tui na'e fai 'e he puleakó mo e Talēkitá, Tataki Fakaakó, ha tu'utu'uni ta'etotonu, pe 'ikai ke muimui ki he ngaahi founa totonú. Vakai ki he [ma'u'anga tokoni ki he Tangi](#)'.

Oku lava ke ma'u 'a e fakamatala fekau'aki mo e [taukapo ma'a ho'o tamá](#), pea pehē ki he'emaui [Siate 'a e Komiuniti Fakaakó](#) 'oku fokotu'utu'u ai ha ngaahi founa ke fetu'utaki ko ia mo e ngaahi 'apiakó.

'Oku founa fēfē ha'aku fai ha lāunga?

Kapau 'oku 'i ai ha'o hoha'a ki he tuli-'aupito, ngaahi tu'utu'uni kuo fai' pe poupu kuo 'oatu kātaki 'o vakai ki he uepisaiti' ki ha fakamatala lahiange ki he [fai 'o ha lāunga](#).

Ngāue fakatonulea telefoni

Kapau 'okú ke fie fetu'utaki ki he 'apiakó mo fiema'u ha tokoni 'i he lea faka-Pilitāniá, kātaki 'o telefoni ki he ngāue fakatonulea telefoni 'i he 131 450, talaange 'a e lea fakafonua 'okú ke fiema'ú pea kole ki he tokotaha tali telefoni' ke telefoni ki he 'apiakó. 'E ma'u atu 'e he tokotaha tali telefoni' ha taha fakatonulea 'i he lainé ke tokoni atu 'i ho'o fetalanoa'aki'. He 'ikai 'eke totongi kiate koe ki he ngāue ni.